

ve beraberliđi hissediyor ve duyuyoruz.

Bunlar bize millî bir musiki-miz olduğunu ve dışarılardan bir şey istemeğe ihtiyacımız olmadığını isbat eden en kuvvetli delillerdir. Biz kendi melodilerimizi bağrımıza basacağız. Yalnız bizim musikimizin istediği şey ıslâhtır. Usul-lerimizi ıslâh etmek ve bu günün ihtiyaçlarını karşılayacak şekle sokmaktır. Müzik daima edebiyatla yürümek ıstırarındadır. Nasıl ki bu gün edebiyatımızdan aruzu söküb atmış ve millî varlığımız olan heceyi kullanmağa başlamışız ve hatta bazı müzik yenilik taraftarları bütün bütün vezni, kafiye-yi bırakarak serbest şekilde şiir yazmayı tecrübe ediyorlar.. İşte musikimiz de edebiyattaki bu ceryanlara müvazi olarak yürümek ve

onun tempolarına adımlarını uydurmak mecburiyetindedir. Bugün değerli musiki üstadlarımız vardır. Bunların himmetile yepyeni bir usul manzumesi meydana çıkarılacak olursa artık makam cephesindeki noksanlar da kendiliğinden bertaraf edilmiş olacak ve ozaman garp musikisi olduğu için zevkle dinlenen veya önünde hoplanan o bar havaları yerini bizim millî raks havalarımıza, millî oda müziğimize terkedecektir.

Bu ıslahatı yaparken diğer taraftan Türk klasik musikisi hiç bir veçhile ihmal edilmemelidir. Onlar bu günün musikisi olarak tekrarlanmaktan ve aksettirilmekten ziyade Türk klasiki olarak kalması yine millî musiki varlığımız için bir zarurettir.

MES'UL MÜDÜR : Dr. PERTEV KALELİOĞLU

ÇORUMLU

Çorum Halkevi Dil ve Edebiyat
komitesi çıkarır

YIL : 4. SAYI : 32.

1 Birinci Kânun 1941

Basıldığı yer : Çorum Vilâyet Matbaası

İÇİNDEKİLER

	Sahife
1 — Çorum Vilâyetinin mülkî taksimatı . . . H. T. Dağhoğlu	979
2 — Folklor ve Halkevleri Kemal Sayın	989
3 — Şiire dair. H. A. Ercan	991
4 — Nasıl bir yolda yürüyeceğiz Mediha Ayan	993
5 — Bu gece (Şiir). Kemal Sayın	996
6 — Zührevî hastalıkları. Dr. Tevfik Berkol	997
7 — Halay (Şiir) H. A. Ercan	1001
8 — Oğlumun düğünü Salim Altuğ	1002
9 — Çorumda Yılçibanı Dr. Tevfik Berkol	1005
10 — Cönklerden derlemeler Eşref Ertekin	1008
11 — İlâve, vesikalar ***	

İ T İ Z A R

Münderecatımızın çokluğundan dolayı bu sayımızda (Çorumlu Manilerle Çorumda Söylenilen Bilmeceler) yazılarını dercedemedik. Okurlarımıza özür dileriz.

ÇORUMLU

Çorum Halkevi Dil ve Edebiyat
komitesi çıkarır

Yıl : 4

1 Birinci Kânun 941

Sayı : 32

Çorum vilâyetinin mülkî taksimatına TARİHİ KISA BİR BAKIŞ

HİKMET TURHAN Dağhoğlu

Çorum vilâyeti, Ortaanadoluda bulunan vilâyetlerimizin en mühimlerinden birini teşkil eder. Vilâyet, şimalde Samsun, Sinop, Kastamonu, cenubta Yozgad, cenubu garbisinde Ankara, şarkında Amasya, garbinde Çankırı vilâyetleriyle çevrelidir. En uzun sınırı Amasya vilâyeti ile dir.

Vilâyetin yüz ölçüsü 11240 kilometre karre olup 1935 nüfus sayımına göre nüfusu 284773 kişiden ibaret ve beher kilometreye

düşen nüfus ise 25 dir.

Bu gün Çorum vilâyeti ; merkez Çorum kazası, Alaca (Hüseyinabad), İskilip, Osmançık, Mecidözü (Hacıköy), Sungurlu (Budaközü) olmak üzere altı kazaya ayrılmıştır. Bu altı kazaya yedi nahiye ve 733 köy bağlıdır. Vilâyetin kaza itibarile yüz ölçülerile nüfus mikdarı, nahiye ve köy durumları aşağıdaki cedvellerde gösterilmiştir.

CEDVEL : 1

Kazanın Adı	Bağlı-köy		Nahiyeye bağlı		Umumi köy yekûnu
	sayısı	Nahiye Adı	köy sayısı		
Çorum	147	Yeniçamlıca	26		173
İskilib	74	Bayat	44		139
		Kızılveran	21		
Mecidözü	80	Cemilbey	30		126
		Ortaköy	16		
Osmancık	57	Avlağı	17		74
Sungurlu	97	Yekbas	23		120
Alaca	101	—	—		101
Yekûn	556	7	177		733

CEDVEL : 2

Kazanın Adı	Mesahai sathıye K. karre
Çorum	3055
İskilib	1950
Osmancık	1880
Sungurlu	1810
Mecidözü	1390
Alaca	1115
Yekûn	11240

CEDVEL : 3. Nüfus :

Kazanın Adı	Erkek	Kadın	Yekûn	Kesafet
Çorum	33236	34403	67639	22, 1
İskilib	30480	32524	63004	32, 3
Sungurlu	23381	25222	48603	26, 8
Mecidözü	18960	20466	39426	28, 4
Alaca	17029	18406	35435	30, 7
Osmancık	15806	16838	32644	17, 4
Yekûn	138892	147859	286751	25, 5

CEDVEL : 4

Kasabanın Adı	Vilâyet ve kaza merkezlerinin nüfusu		
	Erkek	Kadın	Yekûn
Çorum	9927	10224	20151
İskilib	4870	5828	10698
Sungurlu	2365	2885	5250
Mecidözü	1417	1453	2870
Alaca	1175	1207	2382
Osmancık	2032	2181	4213

NOT :

Bu rakamlar 1935 nüfus sayımına göre yapılmış olup 1940 nüfus sayımında bir fazlalık göze çarpmaktadır.

Çorum, Bizanslılardan Türklerin eline 1048 - 477 tarihinde geçmiştir. Melik Danişmend Gazi Bizanslılarla çarpışarak Çorumla birlikte Sivas, Kayseri, Tokad, Amasya, Osmancık, Çankırı, Kastamonu ve havalisini fethetmiştir. (1) Melik Danişmend'in Türkmen kabilesinden ve Alp Arslan'ın ümerasından olduğuna şüphe yoktur. Selçuk hükümdarı İkinci Kılınç Arslan Danişmendiler milğine tevarüs edince Çorum da Selçuklilerin idaresi altına geçmiştir. (1156 - 551).

Vesikalara nazaran Çorumun

[1] Bu tarihi (Ebülferec) den naklen Mathieu yazar. Ve Ebülferec 1074 hicri senesinde Sivas ve Kayseriyi zaptedenin İsmail bin Danişmend olduğunu kaydeder. (Bakınız, Sivas Şehri. S. 18.)

İslâmî devrelerdeki ilk adı (Çorumlu) dur. Çorumlu Selçukiler devrinde bir serleşkerlik merkezi idi. Selçuk hükümdarı ikinci Gıyasüddin Keyhusrev zamanında Çorumlu serleşkeri Zekeriya Hatıyüddin idi. (2) Serleşkerlik bir nevi sancak beyliği demek olup bunlar arasında en liyakatli ve ehemmiyetlisi Melikülümera yani beylerbeyi olurdu. (3)

Çorumlu ve çevresi; Sekizinci asrı hicri iptidalarında Selçuklilerin istiklallerini kaybetmesi üzerine İhanilerin ilk Anadolu valisi emir İrincin idi ki mazalimle şöret bırakmıştır.

[2] Osmanlı devleti teşkilâtına medhal. S. 113. İsmail Hakkı Uzunçarşılı.

[3] İbnî Bibi, S. 256.

Bu valiler içinde (Sivas)ı merkez yaparak bir hükümdar gibi idarei ümur eden (Demirtaş) gibi valiler vardır. Demirtaşın Mısır gidişinden sonra bu çevreye onun vekilli olan Erdana hükmetmeğe başlamıştı. Emir Erdana'ya tabi olan vilâyetler arasında Sivas, Kayseri, Amasya, Çorum, Develi ve Erzincan vardı. (4)

782 hicri 1381/M tarihinde Sivas merkez olmak üzere Çorumlu ve çevresi Erdana'ların vezirlerinden olup istiklâlini ilân eden Kadı Bürhaneddin'in idaresi altına geçti. Kadı Bürhaneddin Ahmedin hükümdarlığı zamanında yazılan Bezm-u Rezm adlı eserde Çorum (Çorumlu) diye zikredilmekte ve Çorumlu sahrasında Osman oğulları ile harp yapıldığı yazılmaktadır. (5) Kadı Bürhaneddin Osman oğulları ile olduğu gibi Karaman oğulları, ve Mısır gibi kuvvetli hükümdarlarla bile çarpışmaktan çekinmemiştir.

Kadı Bürhaneddin hicri 800 senesi sonunda veya 801 senesinin ilk ayında kendi kumandanlarından Karayülük Osman bey

[4] Sivas şehri. S. 68.

[5] Bezm-u-rezm S. 405. Bu eser Türkiyat enstitüsü tarafından neşredilmiştir. Eser Fars dilile yazılmıştır. Müellifi Aziz bin Erdeşir'idir.

tarafından Sivas ile Divriği arasında vaki olan bir muharebede mağlub edildi. Ve yaralı olarak esir edildi. Ve Tokad hakimi (şeyh Necib) in ısrarile katledildi. Yerine büyük oğlu Alâeddin Ali hükümdar ilân edildi. Osmanlı tarihleri Alâeddin Aliye Zeynelâbidin ismini veriyorlar.

Çorumlu ve havalisi 801 H. 1398 M. tarihinde ve Yıldırım Bayezid'in zamanında Osmanlıların idaresi altına geçti. Yıldırım Bayezid bizzat Sivas'a gelerek şehri teslim aldı ve en büyük şehzadesini (Emir Süleyman)ı Sıvasa vali tayin etti.

1298 milâdi tarihinde Osmanlı devletinin idaresine geçen Çorum bir sancak merkezi olarak idare edilmeğe başlandı. Çorum o zaman merkezi Sivas olan Rumiyei Suğra vilâyetine tabi bulunuyordu. Bu vilâyetin adı sonra Eyaleti Rum olmuştu.

Kanunî Sultan Süleyman zamanında yapılan mülki taksimata nazaran Sıvasa tabi sancaklar şunlardı :

Amasya, Çorum, Bozok, Divriği, Canik, Arapkir (6). Çorumun

[6] Bakınız Netayicül - vukuat cild 1 S. 128. Evliya Çelebi seyahatnamesi. cild 1 S. 192.

senelik hası yani sancak beyi olan mirlivasının senelik âdatı 30 bin akçe idi. Çorum sancağı onuncu asrı hicriye âit mühimme defterleri ve 927/1520 senesine âit Çorum tapu defteri kayıtlarına nazaran şu kazalardan ibaret bulunuyordu :

Osmancık (Osmanlılar burayı Kastamonu hakimi kötürüm Bayezid'den zaptetmişlerdir.) (7) Iskilib idi.

Bu kazalara, nahiye olarak Saz, Tahtattarik, Fevkattarik Kargı, Karahisar demürlü, Kataç Bayır gibi yerlerin bağlı olduğu görülmektedir.

[7] Kızılırmak kenarlarında üzümü, buğdayı mebzul bir sahrada kâin Osmancık şehri Kastamonu hükümetinin başlıca şehirlerinden biridir. İkinci Bayezid tarafından bina olunan köprüsü nazarı dikkati çeker. On iki ayak üzerine kurulmuş olan bu köprü Türkiye köprülerinin en iyi köprülerinden biri sayılır. Şehrin dahilinde meşhur bir mezar görülür ki Haç Bektaşın arkadaşı olan (Koyun Baba) adındaki azizin kabridir. Koyunbaba hiç söz söylemeyüb yalnız günde beş defa namaz vakitleri koyun gibi melediği içindir ki bu isim ile anılmıştır. İkinci Bayezid Koyunbaba için âli bir türbe, geniş ahırları şamil bir tekye, imaret, seyyahların meceanen ikametine mahsus bir çok hücreler inşa ettirdi. Osmanlı ülkesinde bu kadar güzel, bu kadar zengin tekye az bulunur.

Hammer tarihi. Ata bey tereümesi

Evliya Çelebi, Çorum hakkında şu izahatı verir :

(Selçukilerden Kılıç Arslan şahın «İkinci Kılıç Arslan olacak» binasıdır derler. Sonra Danişmendilerin eline düşmüştür. Oradan da Yıldırım hana geçmiştir. Sivas eyaletinde sancak beyi tahtıdır. Beyinin hası 30 bin akça olup 19 zeamet, 310 timarı vardır. Aylaybeyisi, Çeribaşısı vardır. 150 akçalık kazadır. Kadısına senevi beş kise hasıl olur. «Bir kise 500 kuruş hesabıdır.» Şeyhulislamı, nakibüleşrafı, âyan ve eşrafı, kale dizdarı ve neferatı, muhtesibi, şehir subaşısı, şehir banil ve sairesi vardır. Çorum sancağında askerî taifesi gayet çoktur. Eşkiya ve zorba yeridir. Şehir kırk iki mahalle ve kırk iki mihraptır.

4300 bağlı, bahçeli evleri vardır.

Sultan Alâeddin camiini Süleyman han imar etmiştir. Mimar Sinan ağa kârı olan bu caminin cemaati çoktur. Hamamlarından (Yenihamam) gayet lâtiftir. Kırk kadar seray hamamları vardır. Onbir mektebi subyanî, yedi hanı, onsekiz yerde abu hayat sulu

eild 10. S. 272 - 273.

Neşet Köseoğlunun (Koyunbaba) ya âit Çorumlu'daki neşriyatına bakınız. Köprü Mimar Sinan'ın eseridir.

çeşmeleri vardır. Bir konak yerden Süleyman Han su getirüb bu şehre sebil etmiştir. Üç yüz dükkânı olub her türlü esnaf mevcuttur. Erbabı maarifi, nükte şinas çelebileri, ulema ve suleha ve meşayihî, garip sever adamları hal ve salâhı ile tanınmış kimse-leri çoktur. Abu havasının letafetinden halkının yüzleri kırmızı üzere olup orta boylu, cesim adamları olur. Güzelleri çoktur, halki ekseriya çuha giyerler. Kadınları beyaz örtüye bürünürler. Kışı şiddetli olduğu halde bağ ve bağçeleri çoktur. Şehrin kible tarafında celâlî şerrinden emin olmak için dört köşeli küçük bir kal'ası vardır.) (8)

Kâtip Çelebi, Şamlı Ebubekir Beham'dan naklen Cihannüma'da Çorumun mülki taksimatı hakkında şu malûmatı verir. Bu malûmat 18 inci asırda bize Çorum vilâyetinin vaziyeti hakkında esaslı bir fikir verebilmektedir. (9)

Çorum Kaleciğin şarkı şimalisinde bir liva merkezidir ki ce-

[8] Evliya Çelebi seyyahatnamesi. Cild 2. S. 407 - 408. Evliyanın verdiği tarihî izahatın bir kısmı tashihe muhtaçtır. Çorum kalesi hakkında Çorumlu'da çıkan makalelerimize bakınız.

[9] Cihannüma. İbrahim Müteferrika tab'ı. Varak 213.

nubunda Bozok sancağı vardır.

Kazaları, İskilip, Tahtattarik, Hacı Hamza, Saz, Sakız, Osmançık, Karahisar temürlü, Kafar, Fevkattarik, Saraykatar, Mahmadselâm. Buna nazaran merkez Çorum kazası da dahil olmak üzere 18 inci asırda Çorum oniki kazadan teşekkül etmekte idi. Kâtip Çelebi Çorumla birlikte bazı kaza merkezlerinin evsafını da yazmaktadır ki bunları o zamanın şivesile yazmak faydalı olacaktır.

Çorum : kasabası bir mağmur şehirdir ki her haftada pazarı turur. Mükellef hanları vardır ve mesacid ve cevami ve esvak-ı âmiresi ve mahsus paşa sarayı vardır. İki dağ arasında bir vâsi sahrada vakidir. Şahrâh üzere değildir. Çorumdan bir merhebe şarkta (Şeyh Elvan) tekyesi vardır. Azîm ziyafethanedir ve müsafire riayet ederler.

İskilip : Çorumun garbisinde bir menzildir. Bir kal'a ve bir kasabadır ki müftü Ebüssuud bu kasabadan neş'et etmiştir. Anda bir cami ve muallimhane ihdas etti. Ve Kızılırmak bununla Çorum arasından geçer.

Osmançık : Amasyadan iki merhale garbedir. Kızılırmak bunun yakınından geçer. Şahrâh üz-

re bir kal'a ve kasabadır. Ve nehir bir saat kadardır. (Koyunbaba) derler bir aziz medfundur ki üzerine kurşun örtülü, kubbeli bir türbe ve tekye içinde âşıklar sakin olur. Ve Bayram kethuda anda bir cami bina etmiştir ki Kızılırmak yakınından geçer.

Hacı Hamza : Cami ve hamam, bir hanı ve dükkânları müştemil bir karyedir. (10)

Kâtip Çelebi diğer kazalar hakkında malumat vermemektedir.

Mecidözü kazası hakkında malumat verilmeyişine göre bu kazanın o zaman Amasya sancağına bağlı olmasından ileri gelmektedir. Filhakika Başvekâlet Arşiv dairesi kayıtlarına nazaran Mecidözünün Çorum sancağına bağlanması 1255/1839 tarihinden sonradır. Bu günkü mülki taksimatına göre eski kazalardan bir çoğu köy haline gelmiş bir kısmı ise tamamen yeri malum olmayacak şekilde ortadan kalkmıştır.

Hicri 10 uncu asra ait tapu defterlerindeki nahiye manasına

[10] Hacı Hamza bu gün Osmançık kazasına bağlı 719 nüfuslu büyük bir köydür. Osmançığa 836 nüfuslu Hacıhamza Güneyi ve 210 nüfuslu Hacıhamza Obruğu ve 143 nüfuslu Hacıhamza Sekürü adlarında diğer köyler vardır.

gelen divanlar ise büsbütün kullanılmaz olmuştur.

* * *

26 Şaban 1255 senesinin pazar günü ilân edilen (Milâdi 3 teşrini sani 1839) gülhane hattı ile devlet idaresinde esaslı değişiklikler yapılmıştı.

Eyalet merkezi olan sancaklara birer müşir ile birer de muhassılı emval ve vilâyetlere tabi sancaklara ferik rütbesinde birer kumandanla yine birer muhassıl kazalara da birer zabıta memur ile yine birer muhassıl, mal ve tahrirat kâtipleri tayin olunmuş ve bütün muhassillere yedî bin beşer yüz kuruştan onar bin kuruşa ve kâtiplere de 1500 - 2000 kuruş kadar maaş tahsis kılınmıştır. Gülhane hattının ilânından iki üç ay sonra Osmanlı imparatorluğunun her tarafına gönderilen bir fermanda teşkilâtı mülkiye ile vergilerin tarzı cibayeti hakkında (11) uzun uzadıya malumat verilmektedir. Bu fermanla muhassillere fevkalâde salâhiyet verilmekte idi. Bu fermanla gerçi eski eyalet sistemi zahiren bırakılmış gibiydiler. Lâkin kaza, sancak ve vilâyet muhassilleri birbirinden te-

[11] Lütfi tarihi. Cild 6, S. 153 ve cild 7 ye bakınız.

mamile ayrı ve müstakil olduklarından hakikatte mülki teşkilâtın ehemmiyeti ortadan kalkmıştı (12)

Bir iki sene kadar bu şekilde idareden sonra memurların aldıkları maaşlar varidatı imha eylemiş ve hatta bazı kazaların varidatı masraflarını karşılayamamış olduğundan bu şekil idareden bir iki sene sonra vaz geçilmiştir. Bunun üzerine idarî teşkilât âdetâ askerleştirilmiş vilâyetlerde müşirlik nizamı tesis edilmiş ve tekrar sancaklar vilâyetlere bağlanmış maiyetlerine birer defterdar verilmiş ve her sancağa birer kaymakam ve kazalara ehalinin erbabı haysiyet ve iktidarından birer müdür nasbolunmuştur.

Bu devirde sancaklardaki kaymakamlar ferik veya liva rütbesinde bulunmakta idiler. Ankara müşiri, Sivas müşiri, Çorum feriki, vali ve sancak mutasarrıfı manasını ifade etmekte idi. 1259/1843 tarihlerinde yapılan tensikati askeriyede ümera ve zabitanın mül-

[12] Tanzimatı Hayriyeye ait kanunlardan ilk vücade getirilen kanun, tahriri emlak ve nüfus ile vergi tayini maddesi ve memleket umurunun rüyet ve hüsnü idaresi zmnında iktiza eden mahallere memur edilen "muhassiller,, ellerine verilen 19 Zilkade 1255 tarihli talimattır.

kî hizmetlerde kullanılmaması karar altına alınmış isede bu karar ancak kaza ve sancaklara tatbik edilmiş, vilâyetler yine müşirlerin idaresi altında kalmış, sancaklara mutasarrıflar tayin edilmiştir. Fakat idarei vilâyatta islahat bilhassa 28 Teşrinisani 1852 tarihinde (1268 hicri) senesinde Sultan Abdülmecid'in eniştesi olub Âli paşanın yerine sadırâzam olan Mehmed Ali paşanın zamanında olmuştur. Bu devirde vali dahiliye nazaretinin dahi mercii olan sadırâzam ile muhabere ederdi. Askerî kumandanları ve defterdarlar harbiye ve maliye nazaretleriyle doğrudan doğruya münasebette bulunurlardı.

1852 fermanı (muhassilleri, mal müdürlerini, kaza ve nahiye meclisleri azasını, zaptiye yani jandarma zabitlerini valilerin idaresi altına verdi. Valiler bu memurların ef'âl ve harekâtından mesul oldukları cihetle bunları azledebilirlerdi. Aynı zamanda valinin asâyiş ve umumî intizamı muhafazası emrindeki salâhiyeti genişletilmişti. (13).

Çorum 1280 — 1863 tarihine

[13] Osmanlı tarihi. Ahmed Rasim. Cild 4. S. 2117.

kadar sancak merkezliğini muhafaza etmiştir. (14)

1248/1832 tarihli nüfus yoklamasına dair bir defterde (15) Sivas, Divriği, Çorum sancaklarının yoklaması vardır.

Çorum sancağı 1257/1841 tarihinde Sivastan alınarak Ankara vilâyetine bağlanmıştır. (16)

Çorum tarihi ve coğrafyası adlı bir eser yazan Nazım Tuğrul, Çorumun 1825 den itibaren kazaya tahvil edildiğini yazıyorsa da yanlıştır.

Çünkü gerek mühimme defterlerinde yani devlet muhaberatinin yapıldığı defterlerde gerek Cevdet tarihinde bu tarihlerde Çorum sancak merkezi olarak gösterilmektedir.

[14] Cevdet paşa tarihinde 1239/1823 veyahında şu kayde rastlamaktayız: "Sirozî Yusuf paşa maiyetinde bulunan Çorum mutasarrıfı mirimirandan Ali paşa vefat etmekle Yusuf paşanın inhası üzere bu esnada Çorum sancağı rütbei miri miranı ile Diramalı merhum Mahmud paşanın delil başısı Yusuf ağaya tevcih buyuruldu. Cild 12. S. 82.

[15] Bağvekâlet Arşiv dairesi merhum M. Cevdet tasnifi. Dahiliye kısmı No. 7012 Bu tasnifte Çorum sancağına bağlı olarak Hacı Hamza, Saz, İskilip, Osmançık, Katar nahiyesi ve aşairi Çorum kazaları görülmektedir.

Bu son kaza seyyar aşiret meselelerine bakmakta idi.

[16] Arşiv dairesi, Cevdet tasnifi dahiliye kısmı No. 5304.

Çorumun sancak merkezi olduğuna dair diğer bir vesikada Zile muhassıllığına bağlı İnallu Ballu kazasının Çoruma rıptı hakkındaki 23 Şaban 1256/1840 tarihli bir karardır. (17)

1259/1843 tarihinde de İsmet paşa 17500 kuruş maaşla Ankara, Çankırı ve Çorum sancağı mutasarrıflığına tayin edilmiştir. (18)

[17] Cevdet tasnifi dahiliye No. 6013. Bu vesikayı aynen neşrediyoruz;

Zile muhassıllığına mülhak İnallu ve Ballu kazasına Çapan yörügâni ezkadim 18 adet kabilede, ibaret olarak Çorum toprağında mutavattın olub sair reñçberan misüllü ziraat ve hırsat üzere emlak ve arazi sahipleriaden olduğu ve konar göçer makulelerden olmaya tak minelkadim asker ve ümur cihadiyelerini ba emri âli Çorum tarafından idare olunması istidasile meclisleri tarafından mazbata takdim olunmuş bulunduğu...

Zileliler bu kazanın Çoruma ihkakını istemedikleri ayrıca zikredilmektedir.

Ali Cevat bey, (Memaliki Osmaniyenin tarih ve coğrafya lügatı) adlı eserinde (İnanlı Ballı) yı Kastamonu vilâyetinin Kengiri sancağında Kalecik kazasının nahiyesi olarak göstermekte ve 22 karyeden ibaret olduğunu yazmaktadır. Cild. 1. S.138

Fakat İnallu Ballunun ne suretle Çankırıya bağlı olduğu anlaşılammıştır. Çünkü buranın Zile ile münasebeti olmasa gerektir.

[18] Arşiv dahiliye kısmı evrakı No. 7517.

1273/1856 tarihinde Şaban ayında Rıdvan paşa Çorum ve Kayseri mutasarrıflığına tayin edilmiştir. (19)

1275/1858 senesinde Amasya ve Çorum sancakları mutasarrıfı Elhac Mustafa Âsım paşadır. (19)

Bütün bu izahat Çorumun 1281/1864 tarihli (teşkili vilâyat) kararnamesine kadar sancak merkezliğini muhafaza ettiğini göstermektedir. 1281 tarihinde Çorum sancağı lâğvedilerek İskilip kazası Kastamonunun Çankırı sancağına, Osmançık-kazasını Amasyaya, Çorum ve Sungurlu kazaları da Yozgada raptedilmiştir (20)

1293 senesi salnamesinde Çorum kaymakamı Halil Hilmi bey isminde bir zattır. Vital Cuinet'in haritalarında da bu taksimat bu şekilde gösterilmektedir.

Çorum 1312/1894 tarihine kadar kaza halinde idare edilmiştir. 1311 tarihli Ankara vilâyeti salnamesinde Çorum Yozgada tabi bir kaza merkezi olarak tesbit

[19] Arşiv kayıtlarına göre ve mühim me defteri No. 260. S. 134. Sene 1275.

[20] L. Turguie d'Asie Paris. 1890. Vilâyet d'Angora. Yozgat sancağı 1890 — 1308 tarihinde Yozgat, Çorum, Sungurlu, Akdağmadeni, Boğazlıyan kazalarından teşekkül ediyordu. Alaca - Hüseyinabat nahiyeye halinde idi.

edilmiştir. 1894 tarihinde Çorumlu Beşiktaş muhafızı Hasan paşanın delâlet ve gayretile Ankara valisi Abidin paşanın zamanında tekrar sancak haline getirilmiştir. (21)

Çorum yeniden sancak haline getirilirken kendisine şu kazalar bağlandı: Amasyadan Osmançık, Yozgaddan Sungurlu, Çankırıdan İskilip kazaları.

312 senesi çıkan (Salnamei Devleti Aliyyei Osmaniye) de Çorum sancak olarak gösterilmekte fakat kazalara işaret edilmemektedir. Anlaşıldığına göre teşkilât ikmal edilememiş ve bu yıl yalnız Çoruma bir mutasarrıf gönderilmekle iktifa edilmiştir. Çoruma ilk gönderilen mutasarrıfın adı Rüştü paşadır. 1313/1895 de Çorum sancağı temamlie teşkilâtlandırılmıştır. Bu sene çıkarılan Salnamenin 514 üncü sahifesinde Çorum için şu izahat vardır. Çorum Ankaraya bağlı bir sancaktır. Mutasarrıf Reşid paşadır.

—SONU VAR—

[21] Çorum tarihi ve coğrafyası adlı eserde bu hususta verilen malumat tamamen yanlıştır ve hiç bir esasa dayanmamaktadır.

Folklor ve Halkevleri

Kemal SAYIN

Folklor tek kelime ile «hal-kiyat» diye tarif olunabilir. Her milletin, müşterek mazisinde müşterek ve millî örf, âdet ve ananeleri vardır. Yalnız «millî örf ve âdet» tabirini dar manâda anlamak hakikattan uzaklaşmak olur. Bu şu demektir ki Beşerî camiaların sinesinden doğan mahallî örf ve ananelerde içtimai muhit ve şartların da mühim hissesi vardır. Binaenaleyh aynı sosyolojik şartları yaşamış bulunan muhtelif ırk camialarında, aynı mealde halk eserlerinin doğurmuş olduğu, nazarı dikkatimizi celbetmektedir. Bir oamîa içinde hüdayı nabit gibi kendiliğinden kaynayıp çıkan ve sırf halkın hislerine tercüman olan bu âdet ve ananeler müteaddit şekillerde tecellî edebilir: Yabancı tesirlerden masun kalmış halk çocuklarının, ekseriya okuma yazma bilmedikleri halde yarattıkları koşma ve destanlar; Yalnız hafıza-

dan hafızaya intikal suretile asırlarca yaşayan bu koşmaların, ya sahipleri tarafından, yahut ta başka aşıklar tarafından besteye bağlanıp sazın tellerine devredilen ahengi; Mahallî aşk, kahramanlık hikâye ve destanları; evlenme, düğün ve nişanlanma gibi hukukî müesseselerin mahallî kıyafetleri; ve nihayet ata sözleri gibi ahlâk düsturları halinde halkiyatın muhtelif rükünlerini teşkil ederler. Bu sahada en zengin kaynağın Türk milletinin mazisi olduğunu söylemek, hakikatı ifade bakımından yerinde olur. Fılhakika; Binlerce asırlık maziye malik olan Türk milleti, ona yurdunun coğrafî hususiyetlerini, Tuna kapılarına dayanan yiğitlerinin kahramanlıklarını, bulâsa yaşadıklarını ve hissettiklerini, en kudretli bir ressam gibi dimağlara resmeylemesini, en mütehasşıs bir müzisyen gibi bağlama'dan gönüllere akıtmasını

ve bu mukaddes hatıraları, mütemadiyen yenilerini katarak bu güne kadar iletmesini bilmişlerdir. Köyden köye elinde sazı ve kopuzu, dolaşan, koşmalar ve destanlar söyleyen halk şairlerini, bu intikalin koruyucusu olarak kabul etmekte hakkımız vardır. Osmanlı imparatorluğu zamanında bir yandan Arap ve Acem edebiyatına gösterilen rağbet, buna mukabil milliyet ve Türklükten sapış, diğer yandan muhtelif ecnebî unsurların zoraki nüfuzu, bize, bizim olanları unutturmak tehlikesini göstermişti. Fakat her gömüldüğü çamurdan çıkıp parlamasını bilen bu millet, çok geçmeden benliğini yeniden idrâk eyledi. Mazisinde iştiraki olmayan gayri Türk unsurları içinden atıp, yalnız kendinin olmak ve bu mümtaz vasfile banisi olduğu medeniyetin tekrar ön safında yer almak için azmeyletti. bu gün iftiharlar gör-

mekteyiz ki Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti, halkiyatımıza ve millî benliğimize lâyık elduğu mevki vermiş bulunuyor. Esas teşkilâtı halkçılığa dayanan bu rejim, açtığı Halkevlerle, tesbit ve tertip eylediği halk saatleriyle gayesine erişmek yolunda bulunmaktadır. Bu neviden olarak Radyo idaremi bize 15 günde bir halk gecesi yaşamak fırsatını vermiştir. Bu değerli çalışmaları, yarınımız için bir müjdecî gibi görüyor ve bu çığırda hep birlikte, seri adımlarla ve ısrarla yürümemiz lüzumuna kanî bulunuyoruz. Zira milletimizin müstakîl içtimâî müesseselerini bir metod dahilinde tetkik ve kanunlara rapteylemek mevki ve ihtiyacında bulunan bizler için, folklorumuzu her sahada bütün teferruatile bilmek ve onları tâbi oldukları içtimâî şartlar altında mütalââ eylemek bir zarurettir.

Şiir'e Dair

H. Abdullah ERCAN

Bazan gecelerin sihirli esmerliğinde bir sevgilinin ılık fısıltıları gibi ruha ürpermeler dolduran, bazan bir gül dalında hıçkırın şeyda bülbülün nağmelerine benzeyen, bazan da heybetli bir marşın sürükleyip götüreren temposuna denk olan şiir şüphesiz ki insan oğlunun en şahane eserlerindedir. O, ruhta estetik dalgalanmalar yapıp his, heyecan ve hassasiyetten ibaret bir insan yaratan hâliktir. Ve nihayet millî kültür şualarının tekâsuf ettiği bir ayna olan edebiyatın da en imtiyazlı dalıdır.

Yaratıcılık ve arayıcılık insan zekâsının karakterlerindedir. Bütün hadiselerin, bütün mefhumların ne olduğunu aramak, bilmek ve bir izaha bağlamak zekâyı kamçılaman bir ihtiyaçtır. Bu böyle olunca şiirde bu ihtiyaçlar kadrosunun içinde yer alacaktır. Şiirin de ne olduğu-

nun bilinmesi lüzumu hasıl olacaktır. Bir mefhumun, bir hadisenin ana hatlarını yeknazarda ortaya koymak tarifle mümkündür. Fizikî alemde ve müsbet ilimler vadisinde bir tarife bağlanmamış varlıklar yoktur. Bu biraz da tarifin öğretmedeki faidesinin zarurî kıldığı neticesidir.

O halde acaba tarifin bu engin ve faideli kolları şiiri de kucaklaya bilmiş midir? Diğer bir ifade ile şiiri tarif etmek mümkün müdür?

Bu mes'ele halli hiç de kolay olmayan bir iştir. Vakıa mekteplerimizde okutulan edebiyat kitapların da şiirin az çok klâsik bir mahiyet arzeden şu tarifine rastgelinir: «Şiir kalbe dokunsak tesirde vezinli ve kaifiyeli sözlerdir.»

Şüphesiz bu tarif şiirin ifadesi değildir. Şayet kitaplarda yer almışsa bu da tarifin öğretmedeki faidesine dayandığından-

dır.

Binaenaleyh şi'irin tarifini başka ifadelerde aramak lâzımdır. İdaalist görüşü bir yana bırakıpta olmakta olana dikkatimizi çevirirsek şi'irin daima tarifi engin kolları arasından kaçtığı görürüz. Üzerinde bütün san'at adamlarının birleştiği riyazî ve ilmi bedahetler gibi mustakar ve sıhatli bir şi'ir tarifi yoktur. Hem bunu oldukça tabii görmek gerektir. Zira muhtelif edebî mesleklerin şi'ir telâkkisi bir birini tutmuyacaktır. Meselâ şi'iri: «Gölge dolu sembollerle ruha fısıldanan bir nevi güftesiz beste» diye anlıyan sembolist telâkki ile, «şi'ir açık çehreli, Muntazam şekilli ve düzgün mısralı olmalıdır». Diyen parnasiyen telâkkî bir birinden tamâmile farklıdır.

Bu hükme vardıktan sonra mes'ele biraz durulur. Artık denebilir ki şi'ir mahiyetini bizden saklayan ve bize ancak bazı vasıflarile belli olan bir iksirdir. İşte sadece bu cihetten şi'iri ruha benzete biliriz. Ruh da öyle değildir mi? Ruhî hadiseler bir müsbet ilme mevzu oldukları halde, halâ feisefe ruhun tarifini yapar-

mamıştır.

Şi'irin belli bir tarifinin olmayışı neticesiz kalmamıştır. Bir kısım edebiyatçılar şi'irle nesrin müşterek bir sahası olduğunu söyledikleri halde diğerleri bu iki unsuru tamâmile farklı telâkki etmektedirler. Bunun misalini kendi edebiyatımızdan vermek mümkündür.

Edebiyatı cedideciler şi'iri yalnız vezin ve kafiyenin dar çerçevesinde görmek istemezler. Ve bir «nesir şi'ir»nin varlığına inanırlar. Halbu ki daha sonra gelenlerden Yahya Kemal ve Ahmet Haşim bu görüşün tamâmile zıddını ifade ederler. Yahya Kemal şi'irin muhakkak vezin ve kafiye ile vücud geleceğini, şi'irin musikinin hemşiresi olduğunu ve aletsiz musikinin tegarni edilemeyeceğini söyler. A. Haşim de şi'iri ve nesri iki ayrı mimarî tarzı gibi kabul eder. Bu üsdatların telâkkisi bu günkü genç san'atkârlarca da kabul edilmiş görülmektedir. Zira genç san'atkârlar arasında halâ bir nesir şairi yetişmemiştir. Yetiştii ise bile nadirdir ki nadire itibar yoktur.

Lise son sınıf gençlerine

Nasıl bir yolda yürüyeceğiz

Mediha AYAN

Orta tahsilin son aylarındayız. Bu aylar bizi meslekin ve hayatın eşğine götürüyor. Meslek ve hayatta nasıl bir yolda yürüyeceğiz.

Biz; İnönü, Sakarya ve Dumlupınardan dönen babalarımızın alınlarındaki terler ve ayaklarındaki tozlar silinmeden dünyaya gelmiş bir nesliz. Mayalarımız; Bu kutsal savaşların ter ve tozları ile yoğurulmuştur. Kanımız; Renk ve hararetini sanki bu savaşın kan ve ateşinden almıştır. Bizi tamamlayan her zerrenin oynayı ve debrenişinden kendi varlığından ziyade yurdun ve ulusun saadetini amaç tutan bir güç ve boğuşmanın titizliği ve sertliği vardır. Yüzümüzde ve alnımızda babalarımızın kan ve terleri üzerinden süzülerek Akdeniz kıyılarında mevkiini bulan sevgili sancağımızın muhafızlık

mirasını bize devreden belgenin satırları yazılıdır. Neslimiz; Kimseye nasip olmayan bu müstesna mazhariyetle Türk istiklâlinin sanki ta kendisidir. Nerede bulunsak, ne yapsak bu istiklâlin bir kelime ve mefhum halından çıkıp kaynağını Türkün temiz kanında bularak Türk geçliğine istihale etmiş önsüz ve sonsuz bir varlık halini aldığı hakikatını isbat mecburiyetindeyiz. Bunu biz yüklenmesek de mayalarımız ve kanlarımız bu zorlu ve çetin ödevi bütün ceza ve mesuliyeti ile babalarımızdan geçen en mu-kaddes bir miras gibi alarak kendi terkiğine katmıştır. Demek ki bu ödevin ağırlığı yaratılışımızda yaratan elile omuzlarımızımıza yüklenmiştir. Bu ödevi nasıl yerine getireceğiz? Şüphesiz yok ki bunu eşğine ayak basmak üzere bulunduğumuz meslekin

elimize vereceği vasıtalarla yapacağız. Doktor, avukat, kimyager, memur, işçi ne olmak istiyorsak istediğimiz şeyi bunun için bir âlet olarak kullanacağız, bu aleti elimize alırken Dumlupınar şehidinin kan kırmızı silahını şehit arkadaşından aldığı sırada gösterdiği tavır takınacağız. Elimize aldıktan sonra bunun en nazik, en görünmez taraflarını anlıyarak bütün muamma ve esrarını çözeceğiz. Meslek dediğim bu alet bizim kulumuz ve biz onun kölesi olacağız. Bundan sonra bu silahla istiklâl savaşı erlerinin bize devrettikleri savaşa devam edeceğiz İnönü meydan muharebesi bitmemiş, İzmir kurtulmamış, Ankara sınırlarındaki düşman kargâhı yıkılmamış gibi çalışacağız. O savaşların baş komutanlarından birinin ruhundan, birinin varlığından ve emirlerinden örnek ve hız alacağız. Doktor iğnesini; Mühendis ölçüsünü, hakim kanununu; İşçi emeğini kullanırken düşüncelerimizi menfaat kaygularının yanına uğratmayarak ülkenün, ödevin peşinde koşacağız. Tıpkı Sakaryanın Mehmedî olacağız. onun ayakların zedeleyen diken ve taşların acısını sırtında ve ciğerlerinde esen

fırtına ve boraların keskin soğuklarını daima kalbimizde duyacağız. İçimizde kaynayacak olan menfaat ve hırs ateşini bunun tesirile söndüreceğiz. Elindeki tüfengini hedefe tuttuğu zaman onun akıl ve düşüncesi hangi kaygının tesiri altında idise vazifelerimizi yaparken düşünce ve aklımızı o kaygının tesiri altında bulduracağız.

Türk yurdunun çok başka bir vasfı vardır. Toprağının her zerresi yüz yılların göksüne sığmayan olaylar kahramanlarının sanki kan kırmızı bir benzeridir. Görünüşündeki mat renginin nasıl sabit kaldığına şaşmamak kabil olmuyor. Emeklerini nazlı yavrularından esirgemiyen şefkatli bir anne gibi; Yüzünde bir hoşnutsuzluk çizgisinin belirmesine rıza göstermeyen Türk gençleri ve ihtiyarları; Kanlarını bu toprağın dudaklarından ayırmadılar. Bundan dolayı onun benzindeki bu donukluk altında kan kırmızı ve çok nazlı bir simanın sezilmesinde imkân var mı? Bu nazlı cehreyi hoşnut tutmak için daima alın terlerimizi ve kanlarımızı ona vermekte devam edeceğiz. Emek ve alın terlerimiz bu toprağın her zerresine öyle işleyecek ki toprak bir pota

içinde eriyip akınca bu emek ve alın terleri onun asıl cevheri gibi meydana çıkacaktır. Her zerre Türk toprağı ve bu toprakta yaşayan her Türk vatandaşı Atatürk ve İnönünün bize verdikleri bir tek konudur; Bir hava gibi Türk köylüsünün kulübesine girecek ve Türk topraklarının zerresininine karışacağız. Buralarda Türk zaferinin keskin kılıncından kaçan cihalet, taassup ve bilgisizlik gibi göze görünmeyen düşmanları yakalayıp boğacağız. Birinci hasmimiz bilgisizlik olacaktır. Bununla savaşmak için okul ve para gibi vasıtaların yokluğuna kulak asmayacağız. Ülkünün kalbimize verdiği inan ve dizlerimize verdiği takat ve kuvvetle birer seyyah gibi dolaşarak canlı bir okul gibi her eve gireceğiz. Beşikteki yavrudan başlayıp son günlerini yaşayan ihtiyarlara kadar hepsini bu okulun talebesi yapacağız.

Kafalarında göreceğimiz gerilikleri söküp atarak yerine bilgi ve marifeti koyacağız. Hasta bize değil biz hastaya yetişeceğiz. Toprağın her zerresini elimizden geçirecek ve her zerre toprağı Türk köylüsüne daha verimli yapmağa savaşacağız. Türk kulübesini içindekinin tarihine, yaratılışına ve hüviyetine yaraşır bir hale kuyacağız, Bunun için savaşacağız ve bunun için öleceğiz. vazifeyi bizden sonrakilere tıpkı Dumlupınar şehidi gibi teslim edeceğiz. Biz İnönü, Sakarya ve Dumlupınardan dönen babalarımızın alınlarındaki terler ve ayaklarındaki tozlar silinmeden dünyaya gelmiş bir nesliz. Mayalarımız; Bu kutsal savaşların ter ve tozları ile yüğurulmuştur. Bize bu yolu yaratılışımız çizmiştir.

Yozgad Lisesi
Edebiyat kolunda
Mediha Ayan

Bu Gece [*]

Gönlüm cevr cefasın bir yana attım ;
Gurbette Çorumu buldum bu gece.
Mazime ileten nağmeyi tattım,
Elindim kendimin oldum bu gece.

Aşık Mustafadan koşmalar duydum ;
Ben de o diyarın aşık oğluyum ;
Bugüne dek sızan, damlayan suydum....
Gür bir kaynak gibi boldum bu gece.

Kafesteki Bülbül güle gelemez
Analar nennisiz çocuk belemez
Bizde aşık sazsız dile gelemez :
Sazın ahengine kuldum bu gece

Çiğdem, çiğdem diye bağırdığımız ;
Ortası çiğdemli bulguraşımız ;
Çalkamaya kaşık daldırışımız ;
Düş oldu. Saçımı yoldum bu gece

Dönüyoruz sandım köy düğününden
Halaycılar geçti gözüm önünden
Tutup alçevremi kördüğümünden ;
Halay çeke, çeke öldüm bu gece

Kemal SAYIN

[*] Radyoda tertip edilen Çorum halk gecesi münasebetile yazıldı.

TENASÜLİ GİZLİ HASTALIKLAR ISMİNİ TAŞIYAN ZÜHREVİ HASTALIKLARI

Cild ve Zührevî hastalıkları Mütchassısı
Dr. TEVFIK Berkol

— 31 inci sayıdan devam —

Belsoğukluğu hastalığı dört safha veya devir gösterir. Birinci safha : Devri tefrih olup bu da hastalıklı bir kimse ile temas ve cinsî münasebetten sonra hastalığın meydana çıkmasına kadar geçen bir sükûnet devresi olup bu zaman da hastalığa âit hiç bir şey görülmez, bulunmaz. Eğer hastalık veren kimsenin belsoğukluğu yeni ise bu devri tefrih müddeti kısaldır. Üç ilâ beş gün zarfında belsoğukluğuna tutulan şahsın hastalığı meydana çıkar. Eski belsoğukluğu bulunan kimselerle vukua gelen temas ve cinsî münasebet neticesi yakalanan hastalığın devri tefrihi yani kuluçka devresi uzar. Yedi günden ondört güne kadar devam edebilir. İkinci veya üçüncü defa alınan belsoğukluğunun devri tefrihi de uzar. Yani hastalığın ilk arâzının göze çarpması gecikir.

İkinci safha : Belsoğukluğunun

başlangıcı ; Bu da iki arâzla kendisini gösterir. 1 — Kemiş içerisinde yanma duyulur. 2 — Kemişte akıntı görülür. Bunlar bidayette hafif olup sonraları artar. Akıntı evvelâ bir ıslaklık halinde olup beyaz renkte yapışkan, sulu bir akıntı ile kemiş deliğinin yapıştığı ve çapaklandığı görülür. Bu zamanda hastanın kendisi de kemiş içerisinde bir gıcıklanma, karıncalanma, sıcaklık, yanma ve ağrı duyarak 48 saat zarfında beyaz ve yapışkan, su manzarasında gelen akıntının koyusarı ve yeşilimsi renkte, cerahatlenmiş bir halde mecradan aktığı göze çarpar. Bu zamanda mikrop akıntıda fazla olarak bulunur. Bu devir beş ilâ yedi gün devam ederek tedricen hastalığın arâzı ve iltihap şekli şiddetlenir.

Üçüncü safha : Belsoğukluğunun tekâmül ve tevakkuf devresi olup bu devrede de iki mühim arâz göze çarpar. 1 — Mecradan koyu

sarırenkte akıntı gelir. 2—Kamışta şiddetli ağrı duyulur. Bu devirde akıntı pek fazla olup bazı kerre kanla karışıktır. Bu zamanda hastayı iki bardak içerisine iştiresek birinci bardak idrarı bulanıktır, ikincisi berraktır. Eğer iki bardağa yapılan idrar da bulanık ise hastalık ileriye ve arkaya doğru gitmiştir. Ağrı bütün mecra boyunca devam eder. Bu ağrı ekserya idrar yaparken ve kamış kalktığı zaman fazlalaşır. Bu devirde akıntı pek fazla bulunmasile don üzerinde ortası daha aşikâr olmak üzere yeşilimtırak bir leke yapar. Çok kerre idrar yaparken mecrada bir yırtılma hissi vardır. Bu zamanda çok kerre ve sık sık görülen ağrılı intiaz yani kamışın kalkması uykuyu bile kaybettirir. Hastalık mecranın arkasına ve derinlere gittiği zaman hasta makadma, torbasına ve bilhassa oturak nahiyesine doğru giden, yayılan şiddetli ağrıdan muztarip olur. Bu devirde kamışteki şiddetli iltihap sebebiyle çok kerre ağrılı intiazlar, kamışta kalkmalar ve zahmetli inzaller vukua geldiği gibi sık sık ve ağrılı idrar yapmak hissi gelmesile hastasıdığını tutamayacak ve zaptedemeyecek bir vaziyete gelir. Hastalığın bu şiddetli devri iki ilâ üç

hafta sürdükten sonra şiddeti hafiflemeğe, sönmeğe başlar.

Dördüncü safha. — Belsoğukluğunun inhitat veya sönme devridir. Bu devirde mecradan çıkan akıntının azalmasile ve renginin beyazlaşmasile ve daha sonraları ifrazat silinerek kamışten bir damla akıntı çıkarabilmek için hastanın iki ilâ üç saat kadar idrar yapmıyarak kamışı arkadan öne doğru sıkarak çekmek suretile ancak bir damla akıntı getirilebilir. Bazı kerre de bu akıntı tamamen kesilerek mecrada bir damla akıntı bulunmadığı gibi kamışı sıkılmakla da akıntı getirilemez. İdrar berraklaşır, içerisinde az çok yüzen filaman denilen iplik gibi parçalara tesadüf edilir. Bu devirde evvelce idrar yaparken, kamış kalktığı zaman duyulan ağrılar kaybolur. Hastalığın bu iyileşme ve sönme devresi de iki ilâ üç hafta sürer. Bununla beraber bu zamanda yapılan cinsî münasebetle veya içki sebebiyle, perhizin bozulmasile hastalığın yeniden şiddetlendiği görülür.

Belsoğukluğunun şifası. — Mecrada duyulan ağrıların tamamen kaybolmasile ve yapılan sıkı muayene ve kontrolla hastalığın bir alâmet ve arâzı görülmemesile ta-

zin edilir. Her ne kadar mecradan akıntı gelmiyerek kamış ucunun tabii bir vaziyet almasile idrar yaparken, inzal ve intiaz esnasında hiç bir ağrı duyulmıyarak normal bir şekil almasile ve sabahları idrar yapmadan evvel kamışten katıyen bir damla akıntı çıkmamasile ve idrarın içerisinde atılmış pamuk veya iplik gibi yüzen parçaların azalmasile, kaybolmasile ve bunların mikroskopla muayenelerinde cerahat ve konogok mikroplarına tesadüf edilmemesile hastalığın geçtiği anlaşılırsada en son olarak tedavi kesildikten sonra hastaya bira veya içki içitililerek akıntının yeniden meydana çıkmamasile ve hastanın menisi muayene edilerek konogok bulunmamasile belsoğukluğunun şifa bulduğu anlaşılır.

Belsoğukluğu yüzde doksan sekiz hastalıklı bir kimse ile temas ve cinsî münasebeti müteakip alınır. Bazı kerre kadınlarda aybaşından sonra yiykanmaksızın, tüvalet yapmaksızın vukua gelen beyaz akıntı ifrazat ilede görüşüldüğü ve temas edildiği takdirde bir basit mecra iltihabı meydana geldiği görülürsede bunun tedavisi kolay ve ârizasız olarak süratle şifa bulur.

Belsoğukluğunun aylarca ve senelerce uzamasına mühim ve na-

zik yerlerde, uzuvlarda yerleşerek yapacağı her türlü fenalık ve ihtilatların mazarratların önüne geçmek üzere hastalığa yakalanan kimseler vaktinde erken tedaviye başlamalıdır.

İhmal edilen belsoğukluğu veya muntazam ve iyi bir şekilde tedavisi yapılmayan kimselerde hastalık ileride tehlikeli ihtilatlar ve ârizalar meydana getirir.

Hastalıklarını eskiterek müzmin belsoğukluğu damlasını gösteren ve tedavi olmayan kimseler hastalıklarının beş ilâ on ve ilâ onbeşinci senelerinde idrar darlığına maruz kalacaklardır. Müzmin belsoğukluğunu taşıyan kimseler içki veya cinsî münasebeti müteakip sabahları arasına kamışten gelen beyaz sincabimtırak renkte ve toplu iğnesi başı kadar bir akıntı gösterirler. İdrarın kamışten çıkması incelmıştır. Hastalarda idrarı ileri attırmak ve yapmak kuvveti azalmıştır. Sidik çatalı gelir, bir divara doğru düzgün atıramazlar, ekserya idrar yaparken ayaklarına damlatırlar. Eğer mecradaki darlık pek fazla ve şiddetli ise ozaman sidik mecradan damla damla gelir ve çok kerre hastalar sidiklerini bitiremiyerek son damlalarını pantolon veya donlarına, ayakkabları üzerine dökerler ve

damlatırlar. Bu gibi hastalar idrar yapmak için kuvvet sarfederler, zorlarlar. Buna rağmen idrarlarını lâyıkile boşaltamazlar. Bunlarda inzal zahmetli, ağrılı, gevşek ve yavaşça olur. İşte müzmin belsoğukluğundan ileri gelen bu gibi ârızalar hastalığın ileride yaptığı mecra darlığı sebebiyle olur. Mecradaki bu darlık ve iltihap derinleşerek kamişin haricine açılan fistollara, çıbanlara sebebiyet verir. Darlık sebebiyle mezi yapan ve meniye sulandıran ve tohumların hareketlerini kırbaçlayan beyaz süt manzarasında sünen bir su ifraz eden prostad guddesinin içerisine mikroplu idrar girerek bu guddeyi de iltihaplandırır, şişirir.

Halıtabiide mecranın üzerine binmiş ve sarılmış olan bu prostad guddesinin de şişerek büyümesiyle ve mecrayı tazyik yapmasıyla sidik torbasında pek fazla idrar toplanarak lâyıkile boşatılamıyacak bir hale gelerek mesanenin fizyolojik vazifesi bozulur.

Darlığı taşıyan kimseler mesaneneden idrarlarını tamamen boşaltamıyacakları cihetle bunlarda da-

ima sık sık idrar yapmak hissi ve düygusu vardır. Çok kerre sidik torbasında belsoğukluğundan ileri gelen iltihap yukarılara, böpreklere kadar çıkarak bunların kanın zehirini süzmek gibi mühim fizyolojik vazifelerini bozarak idrar zehirinin tışarıya atılmaması ile insanı ölüme kadar götürebilir.

Belsoğukluğu. — Tenasüli hastalıklarının üçte ikisi nisbetinde büyük şehirlerden en küçük kasaba ve hatta köylere kadar halk arasında yayılmış, girmiş ve gizlenmiş vaziyette olarak seyreden hastalığın mahiyeti ve sonunda yaptığı fenalık ve mazarratları tutulanlar tarafından lâyıkile bilinemediğinden, ehemmiyet verilemediğinden belsoğukluğu yakaladığı erkek ve kadını bir çok ıztıraplar içerisinde kıvrandırarak mühim ârızalara ve tehlikeli âkıbetlere uğratar. Tedavi edilmeyen veya gayri muntazam usulsuz ve noksan yapılan tedavi ile belsoğukluğu hastalığı mevzî ve umumî olarak uzviyette mühim ârızalar ve ihtilatlar, fenalıklar yapar.

— Sonu var —

HALAY

«Çorum'lu Koçaklara»

*Davul tokmak vursun, zurna üflensin
Her kime hey, herkes sevdiğine hey...
Bakışlar süzölsün, boylar süslensin
Her kime hey: herkes sevdiğine hey...*

*Temiz bir su gibi, düzölsün halay
Söyle bir açılıp büzölsün halay
Gönölden gönöle süzölsün halay
Her kime hey, herkes sevdiğine hey...*

*Oynak olsun sazın telleri gibi,
Hafif olsun seher yelleri gibi,
Kıvrak olsun yosma belleri gibi.
Her kime hey, herkes sevdiğine hey...*

*Ayak bir, gönöl bir, eller bir ahenk
Yardan gelmiş işli çevreler renk renk
Heybetiniz yarı tanrılara denk
Her kime hey, herkes sevdiğine hey...*

*Kımızlar içilmiş gözler kor sandım
Şamanlar meydanda dönüyor sandım
Ergenekondan ses geliyor sandım
Her kime hey, herkes sevdiğine hey...*

*Ercan der: kılıçlar şimdilik kında
Koçakları seyret yarın akında
Yiğitlik, güzellik halay safında
Her kime hey, herkes sevdiğine hey...*

H. Abdullah ERCAN

Oğlumun Dügünü

Salim ALTUĞ

Fuar dönüşü, tirenler ağzına kadar dolu, fakat bugün nasılsa Bandırma tireninde birinci mevki-ler ilkzamanda biraz tenha. İstasyonlarda yüzlerce kişi vagonlara girip çıkıyor. Salihli istasyonundayız. Vagonumuza bir kaç yolcu geldi. Karşımdaki koltuğa oldukça yaşlı, temiz geyimli, başörtülü bir hanım gelip oturdu Bir sarsıntı, bir düdük sesi bizi Salihli'den de ayırmıştı. İnsana bir saygı telkin eden karşımdaki hanıma dikkat ediyordum, kolunu pencereye dayamış geride bıraktığı Salihli ovasını derin nefes alarak seyrediyordu. Tirenimiz bizi hudutsuz zannedilen güzel yerlerden, doyulmaz manzaralardan yine hudutsuz bağlara, eşsiz güzelliklere çekip götürüyor. Bir aralık yol arkadaşımın gözlerinin yaşardığını ve âdeta utanıyormuş gibi başörtüsünün yenile bu yaşları sildiğini gördüm. Ağlayan gözler, bu gözlerden dökülen yaşlar, duygulu bir

yüreğin ne temiz, ne canlı ifadesidir. Bu çok sessiz akıtılan iki damla yaş bana da dokundu, dikkat ve alâkamı daha çok artırdı. İyi bir vesile, çıkardığı sigarasına bir kibrit yaktım. Utanarak teşekkür etti. Nerden geldiğini sordum. Oğlumun düğününden cevabını verdi, ferî kaçmış gözleri yine nemlendi. Yeni evlendirdiği oğlundan ayrılan bir ananın duyduğu acı ve tehassüre hak verir teselliye hazırlanırken mademki sordun, oğlum anlatayım dedi :

— Bilirsin ki bir ana için her şeyden üstün, her şeyden değerli bir varlık evlâttır. Benim de, emel, ümit, gurur, hayat velhasıl her şeyim olan üzerine titredğim bir yavrum vardı. Düşmanlar bu yurda saldırdığı, vatan karalar büründüğü zaman onu gönüllü vermiştim. Bir daha gelmedi. Sonra işittik ki hain bir çetenin kurşunuyla gençliğimin hulyası, ömrümün heyecanı yavrum da, fidanım

da yere serilmiş, istiklâlimiz uğrunda can veren yüzbinlere katılmış. Şükür olsun aziz vatan kurtulmuş, millî haysiyet iade edilmişti. Herkesle ben de çok seviyorum, bir şehid anası olmakla övünüyorum.

Fakat oğlum, ana kalbi susar mı? ne aradan geçen uzun yıllar ne de büyüüp serpilene ve beni buralara kadar getiren ikinci oğlum, hiçkırıklarımı, göz yaşlarımı dindirememiş, kanayan kalbimi saramamıştı, hele yavrumun bir kabrinin hattâ bir tümseğinin bulunmayışı beni büsbütün çıldırtıyordu. İstiyorum ki evlâdımın bir mezarı olsun, vatan rüzgârları ona ninniler söylesin ve bana kokusunu getirsin, usanmadan, bıkmadan senelerce sorduk, araştırdık. Nihayet Salihli'de şehid düştüğünü öğrendik. Hamdoisun halimiz, vaktimiz yerinde olduğundan ölmeden yattığı toprağa yüzümü sürmek ve yerini bulursak ona bir mezar yaptıрмаğa geldik. Salihli'de İstiklâl savaşında şehid düşenler namına dikilen âbideyi geziyorduk. Uğrunda can verdikleri Albayrağın gölgesi altında, kurtardıkları vatanın müşfik sineğinde yatanların, oğlumun savaş arkadaşlarının künyelerine bakar-

ken senelerden beri aradığım ve göz yaşları döktüğüm Şevketimi orada bulmayım mı? Evet, 41 inci Fırka 11 inci Alay gönüllü eratından Beypazarlı 316 doğumlu Şevket... Yanılmıyorum ciğerparemin künnesi... Sıdika teyzenin gülen gözlerinden bu sefer daha parlak irt taneler birbirini kovalıyordu. Sükûne gelmesini bekledim. Ve bir cigara ikram ettim. Devametti. Meğerse oğlum ben senelerce beyhude ağlıyormuşum. Büyük milletimiz, kendi şerefi, kendi namusu için ölenleri unutmuyormuş. Yeri belli olanlara bir mezar, bir âbide yapıyor, olmayanlara da sevgi, saygı, aşk ve tehassür çelenklerinden örülü yüreğini veriyormuş. Salihli'nin kurtuluş gününü büyük heyecan içinde sayın Salihli halkıyla beraber kutladık, aziz şehidlerimize, oğluma düğünlerde olduğu gibi demet, demet buketler koyduk, çiçekler amma vatan kokularını taşıyan çiçekler serptik, ben buna işte (Oğlumun Dügünü) adını verdim. Ve ogece dünyanın en rahat uykusunu uyudum.

Oğlunun düğününü bana anlatan fedakâr Türk anasını bir yarbay ve bir kaç yolcu da dinliyormuş, birisi söze karıştı. Sene-

lerden beri gözüne uyku girmeyen annem artık mışıl mışıl uyuyor dedi. Ben ilâve ettim. Yurdun mutlak İstiklâl ve saadeti içinde korkulu rüya görmeden eşsiz bir huzur içinde uyuyan bütün yurddaşlar gibi,.. Evet, hepimiz fâniyiz, ölüme mahkûmuz. O çok sayın ananın yüzünü sürdüğü ve hepimizin zaman zaman yüzlerimizi sürdüğümüz ve havalarını tenefüs ettiğimiz şehidlerimiz ölmesini bilmeseydiler bu günkü emsalsiz neşe ve saadet yerine uçsuz bir sefalet ve karanlık bir uçurum olacaktı. Mübarek şehidlerimizin ruhlarını tebci edelim.

Ve icabederse onlar gibi aynı idealin ateşile, onlara da kumanda eden huzurumuzu, emniyetimizi ve varlığımızı borçlu olduğumuz en büyüğümüz Aziz Şefimiz İnönü'nün emir ve işaretile zaferler, destanlar yaratmağa ve seve seve ölmeğe hazırlanalım.

Çorumlu dergisi için benden yazı istenmişti. Bu vesile ile senelerce kalbine taş basan kahraman analarından birisinin duygularına tercüman oldumsa ne mutlu bana.

C. H. P. Amasya
Bölgesi Müfettişi
Erzurum Meb'usu
Salim Altuğ

Çorumda Yıl Çıbanı [Leishmania]

Dr. TEVFIK Berkol

— 31 inci sayıdan devam —

Yılçıbanı tedavisi—Bu hastalık müzmin seyreden mevziî bir cild hastalığı olup bugüne kadar tedavisinde birçok ilaçlar kullanılmış ve tavsiye edilmiş isede kat'i bir metot ve tarzıtedavi söylenememiştir. Parlak ve mucibi memnuniyet bir netice alınamamıştır. Bu hususta her müellif kendi usulünün en müessir ve esaslı olduğunu ileri sürmekte isede pratikte ve hasta başında bu muhtelif tedavi şekillerinin her zaman kâfi gelmediği ve hatta bazılarının faydasız ve zararı olduğu da görülmüştür.

Yapılacak tedavi ve pansıman — Çıbanın yerleştiği noktaya ve nahiyeye başlangıçta domurcak şeklinde bulunduğu, çıbanın küçük veya genişliğine yakın tekarruh etmiş ve irtisahlı olduğuna ve şahsın bünye ve hassasiyetine göre değişir. Bazı müelliflere göre Yılçıbanı

mademki bir sene zarfında sönererek kaybolmaktadır. Hiç bir tedavi yapılmaması tavsiye edilmektedir. Halbu ki estetik noktasından yüzün bazı noktalarında bu çıban çıktığı zaman geçerken silinmez bir takım nedbeler ve izler bırakması mümkün mertebe erken ve süratle tedavisine başlanarak yapacağı ve bırakacağı delik deşik tahribatına, yanık nedbesini andıran çirkin tamgasının teşekkülüne mani olmak lâzımdır. Kendi haline terkedilmemelidir.

Proflatik tedbir — (Yılçıbanından korunma tedbiri) Bu çıban insanlara doğrudan doğruya veya bilvasıta sirayet ve intikal eden mevziî bir cild hastalığı bulunması ile Yılçıbanını taşıyan kimselerin her türlü kirlenmiş, kullanılmış havlı, mendil peçete gibi eşya ve kullandığı tuvalet takımları ve çamaşırından sakınmak ve temizliğe dikkat etmek

lâzım geldiği gibi hastalığın andemik bulundğu, yani yerleştiği mahallerde hastalığı nakleden ve ara hayvancığı olan Tatarcık cinsinden (Phlebotomus papatasi)lerin geceleyin faaliyetlerde bulunmasile bunların ısırmasına, sokmasına mani olmak üzere vücudu bu gibi yerlerde çıplak bulundurmuyarak kapalı geymeli ve en nihayet Tatarcıkların gece faaliyetlerine karşı da cibnlik içerisinde yatmakve Tatarcıkları saklandıkları mahallerde imha etmek lâzımdır. Bundan başka Yılçibanının andemik bulunduğu mahallerde hastalık köpeklerde de görüldüğü cihetle bu gibi köpeklerin de sıkı muayene ve kontrol altında bulundurularak hastalıklı köpekleri imha etmek ve bu suretle çibanın sirayet ve intikaline mani olmak, aynı zamanda Yılçibanını taşıyan hastalıklı kimseleri zamanında erkence tedavi etmek icabeder. Bu gibi alınacak ciddi tedbir ve korunma usullerile hastalık menbaı söndürüldüğü gibi Yılçibanına yakalanmak tehlikesi de azalmış olur. Ve hatta bertaraf edilmiş olunur.

Bazı müellifler Yılçibanının yerleştiği ve fazla bulunduğu mahallerde yüz gibi nazik ve

bilhassa kadınlarda göze çarpan noktalarda çibanın geçtikten sonra yerinde terkedeceği silinmez izlerine ve tamgasına mani olmak üzere evvelden bacakların ve kolların görülmeyecek noktasına çiçek aşısı gibi aşılama daha münasip olacağını tavsiye etmektedirler.

Yılçibanı tedavisinde esas olarak şu mühim noktaları göz önünde bulundurmak icabeder:

1 — Yılçibanı tedavisinde kullanılacak ilâcın süratle hastalığın âmili marazisine tesir ederek kısa bir zamanda parazitleri imha etmesi lâzımdır.

2 — Yılçibanında kullanılacak ilâç tesirâtı devaiye itibarile umumî ve mevzî olarak uzviyette bir fenalık ve tehammülsüzlük hali göstermemelidir.

3 — Yılçibanı tedavisinde kullanılacak ilâç ve şekli tedavi yarayı geçirdikten sonra yerinde derin bir nedbe ve iz bırakmamalıdır.

Yılçibanının tedavisi hususunda kullanılacak metot ve şekli tedavi muhtelifdir. Bazı müellifler Yılçibanı eğer tek bulunursa yara zuhurunda hemen kesilip atılması taraftarıdır. Fakat ameliyatla yaranın atılan kısmında ve nedbe yerinde yeniden yaranın görüldü-

ğü cihetle bu usulün mahzurlu olduğu görülmüştür. Ancak bu cerrahî usulün daha ziyade küçük, mahdut, kabarık ve gevşek cild üzerinde tatbik edilmesi muvafık olacağı tavsiye ediliyorsa da estetik yani güzellik bakımından yine müsbet ve parlak bir netice alınamamıştır. Yine bazı müellifler yaraya evvelâ küretaj edilmesini yani kazınmasını müteakip (cauterisation) yani kimyevî veya hikemî bir madde ile yakılmasını tavsiye etmekte, bir kısım müellifler ise Yılçibanının elektriklerle yakılarak (electrocoagulation) yapılarak 5 - 6 hafta zarfında şifayı temin ettiklerini beyan etmekte ve bu usul tedavi ile nükse mâni olduğu gibi meydana gelecek nedbenin de pek yumuşak ve belirsiz olduğunu söylemektedirler.

Burun kanadlarında, dudak ve kulaklarda yerleşen Yılçibanlarında fazla tahribata mani olmak ve derin iz bırakmamak için bu şekillerde (radiotherapie) denilen rontken tedavisi tatbiki tavsiye edilmekte ve ekserya bu usul tedavi ile çiban süratle geçtiği gibi yerinde de yumuşak ve belirsiz bir leke husule geleceğini iddia etmektedirler.

Yılçibanı tedavisinde kullanılan fizikî metotlar arasında (ultraviolet) şuaatı röntken tedavisi ve (electrocoagulation) gelir ve ennihayet (Cryotherapie) denilen soğuk bir madde ile hastalıklı nesci

derin olarak dondurmak esasına müstenid şekli tedavi kullanılmaktadır. Bu tarzı tedavi ile çiban üzerinde sıfırın altında 79 derece bir soğukluk ve bürudet meydana getirerek hususî âletlerle yaraya yarım ilâ bir dakika tatbik etmek suretile Yılçibanının âmili bulunan Laşmanya imha edilerek çiban âdi bir yara şekline getirilir. Aynı zamanda bu usul tedavi ile yara civarında fazla bir (leucocytose) denilen müdafaa cisimleri kırbaçlanarak artırılmış olmakla yara nescinin tamiri kolaylıkla ve erkence temin edilmiş olmaktadır.

Yılçibanının kimyevî maddelerle şekli tedavisi — Hastalığın âmili marazisi olan Laşmanya çibanın derinde bulunmasile bu kimyevî maddeler pek derine nüfuz etmemesile bu şekli tedaviden beklenen fayda ve arzu edilen netice alınamamaktadır. Bu hususta kullanılacak basit kostik ilâçların tatbikile sürülmesile yaranın sönmesi mümkün değildir. Bu sebeple kullanılacak ilâcın daha yakıcı ve derine nüfuz edebilecek mahiyette olması ve biraz da yarayı hafifçe kazımak suretile evvelden hazırlamak lâzımdır. Bu hususta Yılçibanında kullanılan kimyevî ilâçlar muhtelif ve pek çoktur. Bunlar da ya toz halinde veya sulu olarak mahlûl halinde veyahut merhem şeklinde kullanılmaktadır.

D E S T A N

Derleyen : Eşref ERTEKİN

— 31 inci sayıdan artan —

21

Karstan Erzuruma eyledik avdet
Musalaha olup verildi ruhsat
Beldemiz Çoruma kıldık azimet
Gelüb anda gördük yarâni yâri

22

Cevanibi Çorum burcu evliya
Ashaptan medfundur nice asfiya
Nice kâmil, mürşid, âlim, ulema
Yatarlar Çorumda yuktur şumari

23

Nice ebrar nice mukarrep rehber
Nice ârif zarif me'dep server
Nice fatih nasih nice salih er
Yatar belli merkadleri mezari

24

Şehri Çorum bağı İremden nişan
Arzi düzdür her tarafı gülüstan
Mekânı füyuzat menbai irfan
Çıkar andan evliyanın kibarı

25

Ağniyası çaker fazılları çok
Sulahası ve zâkir cahilleri çok
Tulebası sabır haddinden artuk
Makarri ulema çoktur nisâri

26

Bana öz birader Gökeşme zade
Ahmedi Feyzidir mezun fetvade [1]
Müderris emsalden Fazlı ziyade
Neşri ulûm idi hemişe kârı

27

Sarıtan celâledek o kâmil sıfat
Okutup iki gez vermiş icazet
Gelüb öptüm elin refoldu hasret
Meserrelle döktüm gözden pınarı

28

Yanında onbeş gün edince tekmil
Betekrar destini eyledim takbil
Ruhsat alub çıktım lieclittahsil
Geldim İstanbula geçip Bihari

29

Fuzala derslerin dolaşarak hep
Şirvanî zadeye oldum muhatap
Tasdikat okutur o âli nesep
Takririne karıştırır sükkârı

30

Havaşiden isamı iltizam eder
Her fünundan eyler ızharı hüner
Takriri maalde kılı kırk yarar
Feyzi mevhibei perverdigâri

[1] Gökeşme zade Ahmed Feyzinin
Çorumda müftülüğüne dair elimizde birkaç
tane menşur suretleri vardır. 1269 hicri
tarihtedir. E. E.

31

Bağı belâğatte Bülbülü şeydâ
Menbai maarif madeni seha
Asrın Eflâtunu âlimi dâna
Nehri hikmet anın teminden câri

32

Hasip nesip fazıl marufülenam
Vasfından lâl olur vassafı âlem
Benim de lâl oldu zebani hamem
Tahriri vasfına yok ihtiyarı

33

Tasdikat akait okudum andan
Kesbi kemal için sâyettim candan
Gayri bir zat zuhuretti bir yandan
Gördü meşrebimiz pek kalendâri

34

Gelüb zehnim tahrik etti bertakrip
Rahı ticarete eyledi terğıyp
Dedi bu reyimi eylersen tensip
Al sermaye istediğin mikdarı

35

Dediki var iken sende malumat
Cerre gitmeği etme sen niyyet
Bari üç aylarda eyle ticaret
Ticaretini derler Tuna civarı

36

Elhasıl alındı onbeş kalem mal
Vapura rakiben olundu irsal
Satmak için gezdim dolaştım bir sâl
Cane geçti tulu emel mismari

37

Satub geldim İstanbula betekrar
Altı bin kuruşa yakın var zarar
Yok yere ömrümü eyledim nisar
Behhude geçirdim leyli nehâri

38

Efkâre dokundu işbu keyfiyet
Günden güne vücude düştü zafiyet
Baki sermayeyi verüb tamamet
Terk ettim tarikı bey'i pazari

39

Hususuz mezkûre teaccüb kıldım
Gınayı gözlerken mayi buldum
Pirinci özlerken bulgurdan oldum
Serzeniş eyliyor nefis idbarı

40

Misaldır deryada bir gemi olsa
Tarafı maksuda cüstücu kılsâ
Delinüb içine hayli su dolsa
Garkolur edemez keştü güzârı

41

Ve kıs hâza deryadır dünya
İnsan gemi gezer maksuddan yana
Kalbe girer olsa ol hubbü dünya
Malûl olur insan kılmaz şîârı

42

Akdem kalp haline edüb ihtimam
Tezlili nefsiçin ederdim ikdam
Arzeder dünya gedisin herdem
Kabul eylemezdim mekri mekkâri

43

Levvame mülhime menaziline
Vasılı ağâh idim nefsin haline
İtibar etmezdim dünya maline
Bilip istemezdim sihri sahhari

44

Nasılsa ümuru dehrî teemmül
Edince ticaret halin taakkul
Nefsi emmareye kıldım tenezzül
Berzaha düşürdüm dili nâçari

45

Zafiyet artarak oldum bimecal
Teptili havayı eyledim emel
Çıktım İstanbuldan muztaribülhal
Pazarcıkta buldum derde medari

46

Geldim Pazarcığa var bir muallim
Kelâmdan akait edermiş talim
Dinleyüb dersini eyledim teslim
Akaitten yine ettim tekrarı

47

Tahsil hürmetine Cenabı Mevlâ
Lutfu ihsan etti derdime deva
Akait hatmolub hacei dâna
Hikmetten okutmaz Kadi, Mir Lâri

48

Ruscukta işitmişim bir âlim
Hikmetşinas akli hatadan salim
Gelüb öptüm elin anladı halim
Pirlikten eyledi çok itizarı

49

Dedi her fünundan neşreyledim çok
Pir olup amele kasrettim artuk
Hikmet okutmağa tehammülüm yok
Anı istemekte etme ısrarı

50

Olvakit gümrüğe kâh kâh gelirdim
Ehli hüner ile ülfet kılurdum
Reisi gümrüğü zaten bilirdim
Ederdi halimden çok istifsari

51

Bir gün dedi seni memur kıldım üş
Kızanlık gülyağı gümrüğüne hoş
Mahiyesi beşyüz hem elli kuruş
İfayı hizmete et iptidarı

52

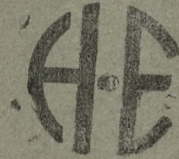
Menzile rakiben beş günde heman
Geldim Kızanlıkta eyledim iskân
Bin ikiyüz yetmiş yedidi zaman
Geldim anda buldum evvel baharı

— Sonu var —

MES'UL MÜDÜR : Dr. PERTEV KALELİOĞLU

ÇORUMLU

Çorum Halkevi Dil ve Edebiyat
komitesi çıkarır

YIL : 4. SAYI : 33.

1 İkinci Kânun 1942

Basıldığı yer : Çorum Vilâyet Matbaası